

# A januári Kincskereső

...Éjjel előtt Zsombó nagymamája, aki a tévét nézte, felébredt, behozott egy nagy tálcát tizenegy pohár málnaszörpvel, hogy most pedig koccintsunk 1979-re, a Nemzetközi Gyermekévre. Fantasztikus, hogy a nagymamák mindent tudnak, mert mi teljesen elfelejtettük, hogy Nemzetközi Gyermekév lesz, márpedig ha ennyi ideig voltunk gyerekek csak úgy, akkor marhasággal volna éppen most jelölni. El is határoztuk, hogy egy évet még hosszabbítunk. Ez erre koccintottunk is. málnaszörpvel" — fejeződik be Janikovszky Éva és Réber László Az úgy volt című képes-rajzos sorozatának legújabb száma a Kincskereső januári számában. Ugyancsak a gyermekévet köszönti a lap hátsó borítóján az illusztrátor, Sulyok Gabriella szép rajza, s új esztendői jókívánásokat tolmácsolnak Weöres Sándor verssorai is.

A bolgár népköltészetet két angyal reprezentálja, külön érdekesség, hogy az egyik Nagy László fordítása, a másik — egy bolgár népdal dallamára — írott költemény Nagy László versével, kétrészes és rajzával jelenik meg. A versek között ta-

lálható Tamkó Sirtó Károly két szellemes költeménye, Orbán Ottó, Kovács Lajos, Pass Lajos költeményei. Tóth Béla Legendák a lóról című frásában Mezőhegyes tájéki emberélet, eseteket villant föl a régi időkben, s kedvenc háziállatunk, a ló betűsésének, tanítójának fárasztó, szón munkáját mutatja be. Illés Gyula költői ihletésű, szép írása — Kamaszrok tündérszárnyán — mellett olvasható Sarkadi Imre befejezetlen remeke, a Farkaskaland és Nemere István humoros novellája. A gyűjtő,

Nemrégiben műfordítói pályázatra hívta a Kincskereső a gyerekölvasókat. A mostani számban egy már meglevő szép kezdeményezés, a szentendrei gyerekek Miért csúkos a burundik háta? című összeállításból választották a címadó megfordítást és a hozzá készült illusztrációt.

Új, egész éves sorozat kezdődik a folyóirat januári számában. Mózer Zoltán kis-lányához. Arrához írt leveleinek sorával vezet el az olvasót Kodály Zoltán élelművéhez — kitekintve más műfajok, művészet ágak és a teljes népművészeti hagyatéka felé.

## Pályázat üzemi énekkarok alapítására

Üzemi ifjúmunkás énekkarok alapítására hirdett pályázatot a SZOT és a Kóta a nagy múltú munkás-énekkari mozgalom után-pótlásának elősegítésére.

A pályázaton minden olyan iparvállalat részt vehet, amely munkásfiatalokból álló amatőr énekkarlet-rehozásával is szociális céljait. A részvétel feltétele, hogy a megalakult énekkar tagjainak többsége 25 éven aluli, lehetőleg fizikai dolgozó, valamint szakmunkástanuló legyen.

A felhívás nyomán megalakuló és működő ifjúmunkás énekkarokat jelentős anyagi támogatásban részesítik és a kiemelkedő művészeti és közösségi munkát végző énekkarok további 20 ezer forintos támogatást is kapnak. Az énekkarok művészeti teljesítményét és közösségi tevékenységét szombathelyi alvállalatokból álló zsűri bírálja felül. Eredményt 1980. március 15-én, a Szombathelyen megrendezésre kerülő munkás dalostáboron hirdetik. A szemlére a levelezésnek írt énekkarok kapnak meghívást.

A felhívás nyomán megalakuló és a pályázaton részt vevő ifjúmunkás énekkarok szeptember 30-ig frásban jelentkezhetnek a Kóta titkárságánál (1501. Bp., Vörösmarty tér 1.).

# Ostor és gyepelő

## Avagy az amatőr képzőművészeti mozgalom ellentmondásai

Néhány példa:

1. Pár éve egyik Szeged környéki község kiállítását akart rendezni idős orvos a festményeiből. Az átlagon felüli, jól képzett orvos-festő is — mintegy búcsúképpen — kedveskedni akart a község lakóinak, egykori betegeinek, akik között élte javát töltötte. Közbeszült a hivatal: amatőr kiállítás egyedül nem lehet rendezni! Kikendtek hát az idős orvos napközötti festményei mellé néhány faszobrot és intarziát. Az előírásnak tehát eleget tettek, azt azonban már kevesen értették, mit keresnek a képek között a Szegedről importált munkák, három-négy faszobor és a néhány intarzia.

2. A hivatalos festőművész befejezte a tárlatra jelentkező amatőrök munkáinak zsűrizését, aláírta a jegyzőkönyvet, zsebreágta a tiszteletdíjat, és elkezdte szidni az amatőröket, mert elszaporodtak, mert mindenáron kiállításokért kopogtatnak, mert elszippantják a profi művészek vásárló közönségét.

3. A szerkesztőségbe csonka kezű férfi kopogtatott, hóna alatt feleségének képeivel. A mórakalmi düledező tanyából hozta az asztalkendőkre festett álomvilágot. Az első festmények a megyei módszertani központnál találtak gazdára, s azóta a naiv alkotó több képét megvásárolta a kecskeméti Naiv Művészek Múzeuma.

4. Egyik rajztanári diplomát szerzett, de nem pedagógusként dolgozó fiatal alkotó ingerülten kérte ki magának, hogy háromjűk közös tárlatát amatőr kiállításnak minősítették.

5. Nemrégiben azon folyt veses vita, hogy kaphat-e falat a szegedi Képtér termeiben Hemmert János, aki nem tagja a Művészeti Alapnak, igaz ugyan, hogy harminc esztendeje tevékeny részese a város művészeti életének, s szinte minden azóta

eltelt közös akcióin, kiállításokon egyenrangú félként kezelte szervező intézmény, rendező szerv, kritika.

Az amatőrkérdés képzőművészeti életünk legallegrikusabb pontja. Hogy ez így van, talán az előző példák bizonyítják. Hol van hát az igazság? Ki számít amatőrnek, hová tartoznak, ki segíti, ellenőrzi, támogatja, felügyeli tevékenységüket? Az ostor, a hajtóerő az MSZMP KB művelődési határozata, mely egyértelműen szorgalmazza az öntevékeny művészeti mozgalmakat, támogatja a kollektív művészeti nevelőmunkát, serkenti az amatőrmozgalom szélesítését, gazdagítását. A vissza,ogó gyepelő viszont, hogy máig rendezetlenek az amatőr képzőművészeti mozgalom terepei, hiányoznak egyértelműen eligazító KRESZ-táblák, s az egyik helyről a másikra dobott labda a legfontosabb láncszemet, magát a mozgalmat hagyja érintetlenül. Mert kik tartoznak az amatőrök táborába? A válasz szinte egyértelmű s mégis nagyon bonyolult. Legvilágosabban úgy fogalmazhatjuk meg, hogy amatőr az, aki nem tagja a Művészeti Alapnak. Csak hát nem tagja a rajztanári diplomával rendelkező alkotó pedagógus, a naiv festő, az autodidakta alkotó, a szorgos dilettáns és a rajzszakköri tag. Lehetetlen őket egy kalap alá venni.

A megyei módszertani és továbbképző központ nagyon szimpatikus fölőstása szerint az amatőröket a következő rétegekre lehet bontani: részint szükség van az alkotó rajztanárook összefogására, hiszen igénylik nemcsak gondolatalkicsérelését, de a közös munkát, az egymástól elvárható kontrollt és nagyban építhető felkészültségükre a megye községeiben folyó esztétikai nevelőmunka, a közös kiállításaiak vándoroltatása révén előadássoro-

zatok szervezése stb. Külön csoportot képeznek az egyéni amatőr alkotók — körülbelül negyvenen vannak ilyenek a megyében —, ismét más problémák vannak a naivoknak, akik mintegy hár-tan-nyolcan élnek Csongrád megyében. Az egyéni alkotók a képzőművészeti körök megyei kiállításain vehetnek részt (rajztanárook külön tárlatát is megrendezik), s háromévenként alkalom nyílik számukra az országos tárlatokon való részvételre. Ismét külön kezelik a közösségekben dolgozókat. A megyében 24 képzőművészeti kör működik, közülük tizennygy fel-nötteket tömörít (11-nek a vezetője hivatalos művész). A képzőművészeti szakkörök közül kiemelkedik a Szegedi Grafikai Stúdió, mely 1976 óta viseli ezt a legmagasabb szintű amatőröcsoportnak kijáró nevet. E forma lényege, hogy a stúdió tagjai egyéni-leg dolgoznak, de közös műhelyben, egymást kontrollál-va. A többi szakkör össze-tétele korosztály, felkészültséget, előképzettséget, műfa-jokat tekintve is meglehető-sen heterogén.

Persze máig nincs rendjén a mozgalom kézben tartása. A gyakorlati irányítás — szakmai felügyelet, kiállítás-rendezés, zsűrizés stb. — a módszertani központ felada-ta, az engedélyezés, a megyei tanács művelődésügyi osztályának dolga. (Az már ismét újabb gond, hogy a bejelentési kötelezettségnek még mindig kevesen tesznek eleget, sok az engedély nélküli amatőrötárlat, különösen üzemi és ifjúsági klubokban. Ennek következménye, hogy jelentős számú dilettáns munka, nemegyszer giccses-remül nagyközönség elé. Az után végképp a nonszensz ha-tárát súrolja, hogy az egy alkotomra és egy helyre le-zsűrizett anyagot hónapokig vándoroltatják, mint egy diadalmenetet, a megye köz-ségeiben.) A megyei mód-szertani és továbbképzési központ vezetői joggal elége-detlenek a zsűrizés jelenlegi rendszerével. Szakember-hiánnyal is küzdenek, szemléletváltozásra is szükség lenne. Egy mobil, nyitott, tágabb körű zsűrizési struk-túra megalkotásán gondol-kodnak, ahol — uram bocsá! — a közönségnek is lehetne hangja, véleménye. Az is megyei gond — s túlnó minden egyes szerv, intézmény hatáskörén — hogy nincs kiállításrendező csoport, melynek szakemberei, instal-lációs bázisa, meghatározott szemlélete megszerte egy-szesítene a tárlatokat, biz-tosítaná a ma oly hullámzó színvonalat.

Jó néhány olyan összeföve-telen, beszélgetésen vettem részt hivatásos művészek társaságában, ahol másról sem esett szó, mint a művés-zet végvárt fenyegető amatőr támadásáról, a valódi és vált veszélyekről, a vásárlócsábításról és a minőség védelméről. Egy bizonyos: amikor az amatőrmoz-galom támogatásáról inézkedő határozat megszületett, nem az amúgy is földuzzasz-tott hivatásos tábor további bővítését célozta. Elsősorban a vizuális nevelés, az eszté-tikai kultúra színvonalának emelése, a közösségekben vég-zett alkotómunka volt — ma is az — a cél. Jó magyar szokás szerint lendületünk megint átröpített bennünket ama patás háziállat másik oldalára. Most aztán levek-szünk visszahamarodni! Szidkózkodva, gyakran intal-lóban, vélt vagy valódi sé-relmek páncéltárában, ma-zunk konstruálta dícsőlen fegyverekkel. Ahelyett, hogy közös dolgaikat közösen megmértenék, rendeznék — s mindenki tenné a maga dolgát.

## Napirenden a Vasváry-gyűjtemény feldolgozása

A Washingtonból nemrég Szegedre hagyományozott Vasváry-gyűjtemény egyelőre még a feldolgozás stádiumában, de már az érdeklődő kutatók rendelkezésére áll.

Mint ismeretes, a szegedi születésű Vasváry Ödön, az amerikai magyarság történetének elhivatott kutatója, aki 1914-től az Egyesült Államokban élt, a maga nemében páratlan adatgyűjtőnyét, magánkönyvtárával együtt, halála után a szegedi Somogyi-könyvtárra hagyta.

A magyar-amerikai történelmi kapcsolatok, tágabb értelemben az amerikanisztika kutatói számára igen jelentős, de magyar művelődés-történeti szempontból is nagy értékű hagyatéka az ország különböző részeiből már számos tudományos kutató figyelmét vonta magára.

A mintegy négyyszáz írtartartóban elhelyezett adattár, a megközelítőleg kétszáz kötetnyi könyv, a bibliográfiával együtt a Közművelődési Palota külön helyiségben talált átmenetileg otthonra, az új könyvtárkomplexum felépüléséig. A gyűjtemény kéziratok, dokumentumok, lapkivágások, nyomtatásban megjelent kiadványok, képek, fényképek, valamint sajtótermékek formájában, tematikailag rendezve, betűrend szerint összeállított tartalmazza a XVI. századi Budai Parmenius István úlvilági utazásával kezdődő magyar-amerikai kapcsolatok történetét.

Feltehetőleg legrégesebb részét Kossuth amerikai útjával, illetve a negyvennyol-cas emigrációnak a polgárháborúban játszott jelentős szerepével foglalkozó anyag képezi. A gyűjtemény becses darabjai közé tartoznak azok a nemrég kiállításra is bemutatott, ritka amerikai művek, melyek nagy részlete-séggel és teljességgel tudósították az Újvilág közvélemé-nyét a magyar szabadságharc történetéről. Kossuth amerikai látogatásáról. Ezek között található például Prágay János honvéd ezre-desnek a Magyar forradalom című, 1850-ben New York-

ban elsőként megjelent ilyen tárgyú munkáját, vagy Sti-les bécsi amerikai követ vas-kos, kétkötetes emlékiratát a negyvennyolcas szabadságharc idejéről; de nem eev magyar vonatkozású, amerikai elnöki dokumentum is fellelhető a gazdag gyűjteményben.

A Vasváry-hagyaték feldolgozásában a legnagyobb feladat a tudományos kutatómunkát sokban elősegítő, részletes, szakszerű tárgymu-tatók elkészítése. A Somogyi-könyvtár tudományos munkatársai ezenkívül Magyar Amerika címmel Vasváry Ödön válogatott írásainak gyűjteményes kiadását terve-zik a következő években. E munkálatok megkezdéséhez a Magyar Tudományos Akadémia biztosított anyagi támoga-tást.

Kívánatos lenne, hogy az immár városunk tulajdonába került gyűjtemény tartalma elsősorban az érdeklődést tanúsító szegedi kutatók keze nyomán váljék kultúránk közkincsévé.

Csillag András

## Ajándék — bölcsődének

Az OTP Csongrád megyei igazgatóságának lakásépítési és értékesítési osztályán a József Attila brigád a mi-hályteleki Új Elet Tsz-ben társadalmi munkát végzett. A társadalmi munka ellen-értékét a tárjéni 4-es számú bölcsődének ajándékozták fel. A brigád játékokat vá-garolt.

## Áramütés

Színes magyar film. Írta és rendezte: Bacsó Péter. Főszereplő: Andr Tamás. Főbb szereplők: Görbe Nóra, Andorral Péter, Psota Irén, Patkós Irma, Gálffy László, Matti Vir-tanen.

Rokonszenves az a kitar-tó érdeklődés, ahogyan Bac-só Péter firkészi, látható őszinteséggel kutatja fiatal hőseinek életvitelét. Nincs társadalmi elítélés, ki ennvire szívósan ered egy izgalmas korosztály nyo-mába, s igyekszik kihall-

gatni szívhangjaikat, meg-érteni csetlő-botló lépéseit, aki tulajdonképpen ennvire ítélni, hogy „ifjú szívekben éljen.” Új filmjében, az Áramütésben is az a féltő szeretet, pártos ragaszkodás legvonzóbb, ahogyan elki-séri a felnőtt kor küszöb-re érkezett Fésűs Virágot megpróbáltatásainak labi-rintusán. Egy pszichológus megszálottságával figyel ap-rólékosan hajlamait, hangulathullámzásait, nem lak-kozza kiskisaját, utyarak-kor pillanatra sem feledke-zik meg arról, hogy ennek a korosztálynak sorsáért a felnőttek a felelősök, s erre a felelősségre figyelme-zet akkor is, amikor tenni éppen ténnek érték, de az értetlenkedő pályátató fej-imozt-salban nincs sok bölcsőnet.

Fésűs Virág, a félárva, akit anyjától elszakadva bátyja nevel, otthagya a főiskolát, s hogy külföldön beleszeret valakibe, aki méltatlannak bizonyul erre a szerelemre, érzelmével ma-rára marad, elhárítja ezve-ten igazi társának, a bátyjának serítségét is, s cse-ned daccal nekilindul a vi-téletnek. Ezik munkahely-ül a másikra vetődik, míg-nem eljut a következőes munkakerülésre, hogy a vendőrsőren döbbenjen rá, az utolsó állomáshoz ér-kezett, ahonnan még lehet ereje visszafordulni. Mi végre születünk, s vagyunk a világon? — feszegeti Ba-csó a bibliai kérdést. Ami-



re az összkomfortos kényelemtől, mint a döntéseket és szabad választásokat eltemető állapottól, ösztönösen viszolygó lány úgy reagál, hogy azért van sok rosszkedvű ember, mert a többség hűszévesen beül egy vonatba, ahonnan nem mer kiszállni, ha szükségét is érezné. Van a filmben egy jelenet: mesterséges úton „pót-mama” melegíti a kicsibéket, nem az any-juk, csak olyan, mintha az lenne. A hasonlat nem dur-va, erőszakos citátum — Virág bátyja, a Vince, egy nagyközönségi tévész pulyka-farmjának vezetője, s az-gódi az apró állatokért. A felnőttek felelőssége is ilyesfajta — sugallja a né-zőnek Bacsó Péter filmje. Ha kötelezőszerű gondos-kodásban merül ki csupán, számolnia kell azzal a koc-kázattal, hogy a fiatalok nem tartanak rá igényt, s a két korosztály oly tá-nácstalanul néz egymással farkasszemet, mint Vince és Virág depressziós anyja a vodkásüveggel. Tiszta szán-dékú, szép filmet forgatott Bacsó Péter. S ha Virág történetének íve nem is tö-retetlen, minden fordulatá-ban kellően motivált, a két főszereplőnek, a még főis-kolós Görbe Nórának és Andorral Péternek tehetsé-ges játéka átsejti a lélek-tani bukkánokon, s emlé-kezetes élménnyel kínálja meg a nézőt, akinek mai éle-tünk dolgairol soha sem lehet beszélni eleget.

N. L.

Tandj Lajos

## Jegyzékváltás

Somogyi Károlyné fejezte le